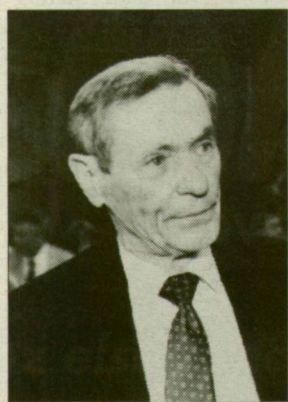

● Pro Urbe-díjasok

Dr. Németh András

Szegeden született, és mostanáig minden idegszálával városához kötődik. Itt végezte iskoláit, itt lett orvos, sebész, urológus, és innen ment nyugdíjba, egyetemi docensként. A címzetes egyetemi tanári címet már nyugdíjasként nyerte el, és napjainkban lett tagja az írószövetségnek is.

Másodéves orvostanhallgató volt csak, amikor Esztergomban, tizedesként, a katonai kórház parancsnoka lett. Azért, mert az orvosok, a front szorításában, Nyugatra menekültek. Mehetett volna ő is a többiekkel, mert parancsa volt a „menésre”, de évfolyamtársával összefogva inkább vállalta a katonaszökevény kockázatát, ott maradt, ahol a legnagyobb szükség volt rá. Rendíthetetlen igyekezetével százak menekültek meg a biztos haláltól, emberségből egész életre szóló leckét kapott. Minden jó elnyeri azonban a maga büntetését, mondja a fanyar filozófia, hadifogságba ke-

rült, mégpedig keletibe... Hazatérve, befejezte az egyetemét – ugorjunk egy nagyot –, és társával, dr. Gál Györggyel összefogva elsőnek Szegeden készített művészt.

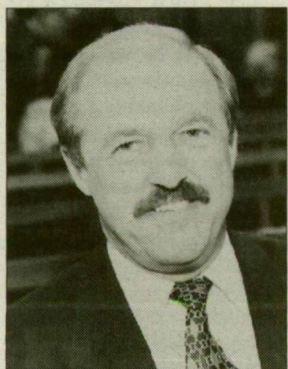
Mai szemmel nézve „kókányolt” műve lehetett az, egy ügyes kezű vásárhelyi műszerész is beleadta minden tudományát, a vele végzett dialízis komplikált és hosszadalmas volt, de a hihetetlenül magas halálzási számot egy csapásra negyedére tudták leszállítani. Bár flekkes volt ötvenhatos „hőbörgései” miatt – a kor kedvelt szóhasználat volt ez –, mégis kimehetett Angliába, mindössze fél-éves ösztöndíjasként. Dempster professzor negyedik veseátültetésénél már első asszisztensként működött közre. Hazatérve, 1992. december 21-én csoportjával ő végezte el az első magyarországi veseátültetést Szegeden. Nem sokkal utána nemzetközi konferencián a veseátültetés Benjaminjaként mutaták be. Magyar virtus: évek múlva még két első átültetés történt. Többek között ő végzett először hólyagpótlást is a páciens elkülönített beléből.

Nyugdíjasként kapott rá az írásra. Jóval túl a hatvanon, egyik ismertetője Szeged legfiatalabb írójaként emlegette. Annnyit azért változott a világ, hogy végre sorozatban jelennek meg irodalmi munkái. Alkotókedve és tehetsége napjainkban éli másodvirágzását.

H. D.

Dr. Valastyán Pál

Dr. Valastyán Pál 1970-től a Nagyalföldi Kőolaj- és Földgáztermelő Vállalat gyakorló technológus mérnöke, 1973-tól technológiai részlegvezetője, 1976-tól pedig gázüzemvezetője volt. Jelenlegi pozícióját – a Mol Rt. Fejlesztési és Beruházási Igazgatóság vezetője – 1990 óta tölti be.

Dr. Valastyán Pál a műszaki tudományok doktora, tagja az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesületnek, részt vesz a Magyar Tudományos Akadémia Tudományos Bizottság és a Szegedi Akadémiai Bizottság munkájában. Mindemellett az IGU földgáztermelési és tárolási szekciójának magyar képviselője. Mint a régió egyik legjelentősebb vállalatának vezetője, szoros kapcsolatban áll Szeged városával, szívügyének tekinti az olajipar és a város kapcsolatának javítását. Nagy jelentőséget tulajdonít annak, hogy a város, pontosabban annak lakói és a termelő üzem között megvalósuljon a hatékony kommunikáció, s tevékenységükről az információk eljussanak a közönséghez.

Nevéhez fűződik a Roosevelt téri Közkapcsolati Iroda gondolata és megvalósítása, amely ezt a célt hivatott szolgálni.

Anyagi és technikai eszközökkel egyaránt jelentősen támogatja a térségben működő nonprofit szervezeteket, iskolákat, óvodá-

kat, közalapítványokat, egészségügyi intézményeket és sporteseményeket. Az, hogy az erre fordítandó összeg a Mol Rt. központjából az üzemhez kerül, hogy aztán itt felhasználható legyen, szintén az ő érdeme. A térség egyik legnagyobb számú munkavállalót foglalkoztató cégének vezetőjeként stratégiája, hogy a meglévő munkahelyeket meg is tartsa, nagyságrendekkel javítva ezzel a térség foglalkoztatási helyzetét. Dr. Valastyán Pál több, Mol Rt. többségi tulajdonú gazdasági társaság létrehozásában működött közre. A Szegedi Bányászati Üzem által a környezetre gyakorolt kedvezőtlen hatások enyhítésére jelentős erőfeszítéseket tesz. Új beruházások indításánál szakmai tekintélyét maximálisan latba vetve törekszik arra, hogy a projekteknél környezetbarát technológiákat alkalmazzanak. Ezen új beruházások nem csak az üzem életében fontosak, de hosszú távon biztosítják Szeged és környéke biztonságos energiaellátását is.

Sz. C. Sz.

● Az új díszpolgár: Kopasz Márta

„A lendület a lényeg”

„A grafikus többet tud a fekete-fehér művészetről.” (Fotó: Nagy László)

Szeged városa elsőként gróf Széchenyi Istvánt fogadta díszpolgárának. Azóta, ahogy mondani szokás, sok víz lefolyt a Tiszán, s a díszpolgári címet sorban vették át a kiválóbbnál kiválóbb férfiak. De csak férfiak. Tegnap megtört a jég, s Kopasz Márta festő- és grafikusművész személyében immáron nő díszpolgára is van a városnak. Szeged képzőművészeti életének vezető egyéniségével az ünnepi közgyűlés után ültünk le beszélgetni.

● *Amikor a díszpolgári cím átadása előtt egy nappal interjút kértünk öntől, azzal hátrította el a kérést, hogy nem ér rá, mert medítál, pontosabban fogalmazva, készül az ünnepi beszédre. Ez a készülődés, izgalmi állapot hasonlítthat-e ahhoz az alkotói folyamathoz, attitűdhez, amikor megcsinálják a keze alatt egy grafika vagy festmény?*

– Nekem az első alvászoklus után, körülbelül hajnali négy óra tájban jutnak eszembe a grafikai ötletek, ugyanis akkor érzem magam szellemileg a legfrissebbnek. De ez korábban is így volt, ha előadást vagy beszámolót kellett tartanom, nemcsak most. Két-három óra alatt összeállnak a fejemben a gondolatok, s onnantól kezdve minden simán megy. Persze ez nyolcvanöt év után már kicsit lassabban halad, éppen ezért kellett részánom még egy napot. Egyébiránt meglepetést okozott az ünnepségen Lehmann István, a megyei közgyűlés elnöke, aki, miután meghallgatta a családtörténeti visszaemlékezésemet, arra kért, hogy részletesen írjam meg családom történetét, s azt a közgyűlés kiadja majd könyv alakban.

● *Ha már a családjánál tartunk, kitől milyen „adományokat” kapott az életében?*

– Én az édesapámtól kaptam a művészi vénát, a művészi tehetséget. Építési vállalkozó édesapám ugyanis nem csak a kivitelezésnek, de a tervezésnek is a szak-

embere volt. Ő tervezte például a Dózsa György utca 7–9. szám alatti palotát, azt, ahol én születtem. Édesapám negyvenkét éves koráig felépítette a beregszászi törvényszék épületét, valamint Szeged belvárosának nem egy palotáját. Mindemellett tevékenyen részt vett a belvárosi épületek homlokzatainak átalakításában is, ami egyértelműen fémjelezte építőművészi képességeit. A beregszászi törvényszék felépítése például azért volt olyan sikeres gazdaságilag, mert édesapám mindennek maga járt utána, s a kereskedelmi közvetítést kizárta. Tőle örököltém a vitalitást is, de egyébként a családom minden tagja munkaszerető ember volt. Tanító nagynénim például az egész életüket az ifjúság nevelésével töltötték. Nem beszélve Kopasz Márton nagyapámról, aki hatvan holdon gazdálkodott a feleségével, aki iparos leánya volt, s bizony nem nagyon tetszett neki a kemény mezőgazdasági munka, de beállt és csinálta, s közben szült tizenkét gyermeket. Igaz, csak öt maradt életben, de megfogadták, hogy mind az ötöt diplomás emberré nevelik, s úgy is lett.

● *Márta néni 1936-ban diplomázott az Országos Magyar Királyi Iparművészeti Iskola grafika tanszakán. Ettől függetlenül a festéssel még ma is napi kapcsolatban áll, s tudom, nagyon érzékenyen érinti, ha csak grafikusnak, nem pedig festő- és grafikusművészek titulálják.*

– Igen, hiszen 1936-ban a Székesfővárosi Kereskedelmi és Iparkamara kilencszáz pengős nagydíját éppen az aktívművészeimre kaptam! Nekem kitűnő mesterek tanították mind a festészetet, mind pedig az alakrajzot, olyanok, mint Simay Imre és Domanovszky Endre. Megmondom őszintén, nem szeretem, ha beskatulyáznak. A grafikus többet tud a fekete-fehér művészetről. Nekem például pályám kezdetén, a második világháború előtt festőként voltak sikereim Szegeden. 1941-ben a múzeum kupolacsarnokában volt egy nagy kiállítás, amelyen

pasztellportrékkal és temperaképekkel szerepeltem. Abban az időben minden szerdán és szombaton a Kálvin téri gyékényes piacon üldögéltem egy tábori széken, s addig skicceltem az árusokat és a vásárlókat, amíg a kompozícióm össze nem hoztam. Ezeket a festményeket úgy vették a szegedi gyűjtők, mint a cukrot.

● *Olvastam az életrajzában, hogy bár sokat rajzolt és festett gyermekkorában, mégis orvosnak készült. Mit gondol, orvosként is olyan energikusan üzte volna a mesterségét, mint ahogyan azt tette és teszi festő- és grafikusművészként?*

– Azt hiszem, a tehetséges embernek teljesen mindegy, hogy milyen pályát választ. A lényeg: a lendület, a munkához való hozzáállás. Ezt tartom a legfontosabbnak. Ismertem olyan orvosokat, akik egyben kiváló festőművészek is voltak. Meg aztán ott van az Európa-hírregész, László Gyula, aki rendkívül jó grafikus.

● *Azt írja Márai Sándor, hogy a tehetség, az értelem és a műveltség is kevés ahhoz, hogy valaki művész legyen. Mindehhez végzet kell, melyet nem lehet félreérteni, s melyet semmiféle emberi erő vagy szándék nem tud megmástani. Egyetért az íróval?*

– Nézze, ez csak az egyik megfogalmazása a dolgoknak. Szerintem a művész mindegy, hogy milyen stílusban dolgozik. A lényeg, hogy van-e mondanivalója, prófécijája az emberiség számára. A Márai által leírtak szépek, de lehet, hogy az csak az irodalomárokra áll. Úgy azonban senki sem lehet festő- vagy szobrászművész, hogy ne legyen prófécijája, olyan mondanivalója, amit egyedül csak ő közölhet az alkotásain keresztül az emberiséggel. Gondoljunk csak az egyiptomi szobrászatra, Michelangelóra, Fadrusz Jánosra vagy Stróbl Alajosra! Ha nincs prófécijája a képzőművészeknek, akkor hiába van remek kivitelező képessége. Akkor hiába van minden... Ami Márainál a végzet, az a képzőművészetben a prófécia. A

képzőművészeti alkotás nem a jelenkornak szól, hanem az évezredeknek. Valószínűleg ugyanezt a gondolatot mondja el Márai Sándor is, csak más szavakkal.

● *Hogyan látja, milyennek találja a város képzőművészeti életének vezető egyénisége Szeged jelenlegi képzőművészeti életét?*

– Hadd beszéljek inkább Szeged tragikumáról, amely akkor kezdődött, amikor a marxista világnézet felosztotta az országot különböző kerületekre. A város képzőművészeti tragédiáját az okozta, amikor a megye központjának Hódmezővásárhelyt tették meg. Én egyébként már akkor felemeltem a szavamat ez ellen. Elmondtam, hogy a megyének sem közigazgatási, sem kulturális szempontból nem lehet egy olyan város a központja, amely öt óra járásra fekszik az ország fővárosától. Hódmezővásárhelyt Nagybányaszerű művésztelepnek tudtam elképzelni. Az idő egyébként engem igazolt, mert rájöttek, hogy nem lehet Hódmezővásárhelyt meggyezéshely. Át is hozták a közigazgatási központot Szegedre, de a képzőművészeti központot ott felejtették. Ez a filia-szerep tette tönkre a szovjet megszállás alatt Szeged képzőművészeti központságának a tekintélyét. Másrészt benne van a dologban az is, hogy míg a legnagyobb képzőművészeti patronus, a szegedi múzeum mindig régészetcentrikus volt, addig Hódmezővásárhelyen élt egy olyan múzeumigazgató, Dömötör János, aki élt-halt a képzőművészeti tárlatokra rang volt bekerülni a művészeknek. A szegedi képzőművészet pedig vagy fejet hajtott a vásárhelyi szemlélet előtt, vagy semmi-vé vált. Inkább az előbbi történt, mert minden jelentős művészeti díj a nagy vásárhelyi tárlatokra ment. Úgy gondolom, hogy ezt a helyzetet csak a fiatal nemzedék változtathatja meg. Azt hiszem, Fontos Zoltán és kortársai alakítják majd ki az önálló szegedi képzőművészeti arculatát, teremtik meg a szegedi iskolát.

Szabó C. Szilárd

Emlékezem és támogatás

● Munkatársunktól

A Szegedért Emlékezem díjazottai: Csaba Béla cselgáncsedző, dr. Frank József, a Gabonatermesztési Kutató Intézet igazgatója, dr. Gyémánt Csilla, a JGYTF do-cense, dr. Harsányi Géza tudógyógyász, Kligl Sándor szobrászművész, Sándor János rendező, Szabó Jenő közgazdász, a Dél-magyarországi MÉH Nyersanyag-hasznosító Rt. elnök-vezérigazgatója, dr. Venetiáner Pál, tudományos kutató és dr. Vörös László irodalomtörténész, a Tiszatáj folyóirat egykori főszerkesztője. Tegnap adták át az 1997. évi alkotói és pályakezdői támogatásokat is. Alkotói támogatásban részesült: Darvasi László író, dr. Molnár Gyula ornitológus, természetfotós, Podmaniczky Szilárd író és Sejben Lajos festőművész. Pályakezdői támogatást kapott: Baczkó Andrea keramikus, Csontos Péter hegedűkészítő, Jancsák Csaba író és Lengyel Tibor gitárművész.

Műveltségi vetélkedő

● Munkatársunktól

Szeged szabad királyi városá válásának 750. évfordulója alkalmából megrendezett műveltségi és helytörténeti vetélkedő döntőjének végeredménye: 1. Újszeged, 2. Tápé, 3. Felsőváros. A győztes csapat fődíjként 300 ezer forintot nyert, amelyből a Bálint Sándor Művelődési Házban hoznak létre számítógépes hálózatot. A második helyezett csapat videomagnót, míg a harmadik 30 ezer forint értékű Internet-használati díjat nyert. Mindemellett minden versenyző kapott könyvvásárlási utalványt, illetve egy IV. Béla királyt ábrázoló plakettet.

Aranypódium

● Munkatársunktól

Az utolsó előtti helyosztó versenyt bonnyoltították le kedden este a Délmagyarország Kft., a Média 6 Rádió és az Égő Arany Sztékház segítségével rendezett szegedi tehetségtalálkozó vetélkedője. Az Oskola utcai Sztékház majdnem szűknek bizonyult a hatalmas érdeklődéssel kísért rendezvény számára, hiszen ezúttal is több mint 10 versenyző lépett a pódiumra, de versenyen kívül is bemutatkoztak néhányan a közönség előtt.

A zsűri döntése értelmében a következők jutottak tovább: Gazdag Anna (mese-mondó), Kopasz Zoltán-Kovács Zsófia (hangszer, ének), Rákai András-Varga Kornél (hangszeres író népzene), Cser Ádám (billentyűs hangszer), Béres Pálma (vers), Manulekné Schusztner Krisztina (ének), Fűz Flóra (vers) és Horváth Szabolcs (vers). A közönség szavazatai alapján Goda Szilvia (vers) jutott a középdöntőbe. A következő osztályozó verseny május 27-én, a III. középdöntő pedig június 3-án, délután 5 órakor lesz (mindkettő az Égő Arany Sztékházban), a döntőt rendezik meg a Tantsz Művelődési Házban. Győztesek közül többen alkalmat kapnak majd az V. szegedi sör-fesztiválon, június 14-én tartandó gálaműsorban való fellépésre.